

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Fjármálaeftirlitið · Suðurlandsbraut 32 · 108 Reykjavík · Sími: 525 2700 · Fax: 525 2727

Ár 2002, þriðjudaginn 15. janúar, er fundur haldinn í Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Guðjón Ólafur Jónsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Ólafur Haraldsson, Ólög Embla Einarsdóttir og Sölvi Sölvason.

Fyrir er tekið **mál nr. 14/2001**:

M
gegn
fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r:

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og fjármálafyrirtækið F hins vegar, hér eftir nefndur varnaraðili.

Málið barst úrskurðarnefnd 11. október 2001 með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 9. sama mánaðar. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 11. október 2001, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi hans, dagsettu 21. nóvember 2001. Bréfið var sent sóknaraðila með bréfi nefndarinnar, dagsettu 10. desember 2001 og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust 19. desember 2001 með bréfi sóknaraðila, dagsettu 15. sama mánaðar. Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 30. október, 6. nóvember, 4. desember 2001 og 8. og 15. janúar 2002.

II.

Málsatvik.

Af gögnum málsins verður ráðið að á tímabilinu frá 5. nóvember 1987 til og með 2. maí 1989 hafi verið innleystir sex tékkar frá Tryggingastofnun ríkisins, samtals að fjárhæð kr. 333.921.- á nafni sóknaraðila í útibúi varnaraðila á X. Munu tékkarnir hafa verið greiðslur vegna barnabóta. Sóknaraðili mun á þessu tímabili hafa setið í fangelsi að Litla-Hrauni í Árnassýslu, þar sem hann afplánaði refsidóm frá 14. október 1987 til og með 6. júní 1989. Andvirði fyrrgreindra tékka mun hafa verið lagt inn á reikning barnaverndarnefndar Y í útibúi varnaraðila á X.

Hinn 5. desember 1995 stofnaði sýslumaður Z sparisjóðsbók nr. xxxx í nafni sóknaraðila í útibúi varnaraðila á X. Voru við stofnunina lagðar inn á bókina í tveimur hlutum, kr. 391.742,- og kr. 92.515,- eða samtals kr. 484.257,-. Var bókin, sem stofnuð var með leyfinúmeri, fengin greindu útibúi varnaraðila til geymslu gegn afhendingu geymslukvittunar. Af bréfi sýslumanns, dagsettu 4. desember 1995, má ráða að um sé að ræða fjármuni sem sóknaraðila hafi borið sem eigandi hluta tveggja nánar tilgreindra jarða, sem seldar hafi verið til slita á sameign þann 2. október 1995. Kemur fram í bréfinu að hlutur sóknaraðila í söluandvirði þeirra hafi verið lagður inn á nefnda sparisjóðsbók á

nafni sóknaraðila og sé bókin í vörslu varnaraðila á X. Sýslumaður mun svo hafa tekið út úr bókinni síðastgreinda fjárhæð hinn 29. desember 1995, auk vaxta kr. 201,10, samtals kr. 484.458,10.

Hinn 2. febrúar 2001 skrifaði sóknaraðili útibúi varnaraðila á X tvö bréf þar sem hann krafðist greiðslu á andvirði tékkanna og þeim fjármunum sem geymdir höfðu verið á bankabók nr. xxxx, auk vaxta og dráttarvaxta frá innlausnardegi til greiðsludags. Áður hafði sóknaraðili sent fyrirspurn til Fjármálaeftirlitsins með bréfi, dagsettu 4. desember 2000.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili kvartar yfir þeirri aðferð sem höfð var við framsal á greindum sex tékkum, svo og að umrædd bankabók nr. xxxx í útibúi varnaraðila á X hafi verið tóm þegar til átti að taka að sögn sóknaraðila í desember 2000. Sóknaraðili finnur að því að hafa ekki fengið að ráðstafa umræddum fjármunum sjálfur. Hafi fjárhagur hans umturnast af þessum sökum.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Af hálfu varnaraðila er á það bent að sóknaraðili hafi haft undir höndum allar tiltækar upplýsingar um þær ráðstafanir sem gripið var til með framsali fyrrgreindra tékka á árunum 1987 og 1989 og meðferð fjármuna, sem um tíma voru geymdir á umræddum bankareikningi nr. xxxx.

Varnaraðili vísar til skýrslu sýslumannsins í Z til Dómsmálaráðuneytis í tilefni af kærumáli varnaraðila gegn sýslumanni. Í skýrslunni komi m.a. fram að barnaverndarnefnd í Y hafi á umræddum tíma þurft að taka ábyrgð á fjórum börnum sóknaraðila og sjá þeim fyrir fæði og klæðum og útvega ráðskonu til að sjá um heimilishaldið. Þá hafi nefndin og haft milligöngu um aðstoð sérfræðinga og ráðstöfun unglingsstúlku í annan landshluta. Hafi verið ljóst að af þessu hlytust mikil útgjöld fyrir sveitarfélagið og hafi því að beiðni barnaverndarnefndar verið samþykkt að barnabætur sóknaraðila rynnu til framfærslu barna sóknaraðila á meðan hann afplánaði fangelsisrefsingu sína. Hafi honum um árabíl verið kunnugt um hvert umræddir fjármunir hefðu farið.

Varnaraðili bendir á að sýslumenn séu yfirlögráðendur hver í sínu umdæmi og beri að sjá til þess að skyldum lögráðamanna sé sinnt og grípa til aðgerða sé fjárhaldi og framfærslu þeirra, sem ófjárráða séu fyrir æsku sakir, ábótavant. Hafi sýslumaður tilkynnt þetta þá er hann framseldi tékka á nafni sóknaraðila og lagði fjárhæðina inn á reikning barnaverndarnefndar. Varnaraðili kveður starfsmönnum sínum í útibúinu á X hafa verið kunnugt um dvöl sóknaraðila á Litla-Hrauni. Hafi þeir því ekki gert athugasemd við framsalið í þeirri góðu trú að verið væri að þjóna hagsmunum sóknaraðila og réttu ráðstöfun barnabóta til framfærslu barna hans.

Að því er umrædda bankabók varðar bendir varnaraðili á að bankabókin hafi ekki verið formlega stofnuð sem eign sóknaraðila þar sem stofnandi hafi verið annar en sá sem tilgreindur var sem væntanlegur eigandi bókarinnar. Segir varnaraðili að við stofnun slíkrar sparisjóðsbókar þurfi að afhenda rithandarsýnishorn þess sem heimild hafi til ráðstöfunar fjármuna úr bókinni. Þá hafi bókin og verið stofnuð með leyninúmeri og hafi

Því enginn getað tekið út úr bókinni nema sá sem stofnaði hana eða vissi hver stofnaði hana og kunni að auki leyninúmerið. Ennfremur hafi bókin verið lögð inn til geymslu í útibúi varnaraðila gegn afhendingu geymslukvittunar. Hafi handhafi hennar, sem jafnframt var stofnandi bankabókarinnar, komið í bankann þann 29. desember 1995 og tekið út það fé sem lagt var inn þann 5. desember 1995. Varnaraðili kveður sóknaraðila engan sjálfstæðan rétt hafa átt til þess fjár sem varðveitt var á reikningnum umræddan tíma. Þann rétt hefði hann fyrst öðlast með afhendingu bókarinnar og að veittum upplýsingum um leyninúmer. Þá hefði hann og þurft að afhenda rithandarsýnishorn. Varnaraðili kveður samninga sem gerðir hafa verið við sýslumann í einu og öllu hafa verið haldna.

V.

Niðurstaða.

Kvörtun sóknaraðila lýtur annars vegar að því að varnaraðili hafi á tímabilinu frá 5. nóvember 1987 til og með 2. maí 1989 greitt andvirði sex tékka, samtals að fjárhæð kr. 333.921.-, sem gefnir voru út á nafn sóknaraðila en ekki framseldir af honum. Höfðu tékkarnir að geyma barnabætur vegna barna sóknaraðila. Ekki er ágreiningur um að sóknaraðili mun þá er tékkarnir voru gefnir út og framseldir hafa dvalið í fangelsinu að Litla-Hrauni í Árnessýslu, þar sem hann mun hafa afplánað refsidóm frá 14. október 1987 til og með 6. júní 1989. Andvirði fyrrgreindra tékka mun hafa verið lagt inn á reikning barnaverndarnefndar Y í útibúi varnaraðila á X. Tékkar þessir liggja ekki frammi í málinu en að sögn varnaraðila mun sýslumaður Z hafa framselt tékkana.

Samkvæmt 23. gr. þágildandi laga um vernd barna og ungmenna nr. 53, 1966 hvíldi sú skylda á barnaverndarnefnd Y að sjá börnum sóknaraðila farboða á meðan faðir þeirra sat í fangelsi og gat þar að leiðandi ekki veitt þeim fullnægjandi framfærslu. Samkvæmt þágildandi 1. mgr. A-liðar 69. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt nr. 75, 1981 skyldi ríkissjóður greiða barnabætur með hverju barni innan 16 ára aldurs á tekjuárinu, sem heimilisfast væri hér á landi. Bæturnar skyldu greiðast til framfæranda barnsins. Ekki verður annað ráðið en að börn sóknaraðila hafi verið á framfæri barnaverndarnefndar Fljótshlíðarhrepps á meðan hann sat í fangelsi á fyrrgreindu tímabili. Samkvæmt 2. mgr. 23. gr. þágildandi barnalaga nr. 9, 1981 gat sá, sem stóð straum af útgjöldum vegna framfærslu barns, krafist þess að framfærslueyrir yrði ákveðinn og innheimtur hefði hann barnið í fóstri samkvæmt lögmati skipan. Samkvæmt 2. másl. 2. mgr. 23. gr. höfðu viðkomandi stjórnvöld þennan rétt þá er framfærsluframlag hafði verið innt af hendi af almannavaldi. Í 2. mgr. 53. gr. þágildandi framfærslulaga nr. 80, 1947 var kveðið á um að framfærslustyrkur sem veittur væri til framfærslu og uppeldis barns yngri en 16 ára teldist til skuldar foreldrum barnsins. Í bréfi sýslumanns, dagsettu 15. febrúar 2001, sem fyrir liggur í málinu, kemur fram að samþykkt hafi verið að beiðni barnaverndarnefndar að barnabætur rynnu upp í framfærslu barna sóknaraðila. Með hverjum hætti slíkt var gert er hins vegar ekki fullljóst enda langt liðið frá atburðum. Með hliðsjón af öllu framangreindu verður eins og mál þetta liggur fyrir ekki annað fullyrt en að eðlilega hafi verið staðið að málum af hálfu varnaraðila við greiðslu á andvirði þeirra sex tékka sem þessi hluti málsins snýst um. Er kröfum sóknaraðila um endurgreiðslu andvirðisins því hafnað.

Hins vegar kvartar sóknaraðili undan því að hinn 29. desember 1995 hafi verið teknar út af sparisjóðsbók hans nr. xxxx kr. 484.458,10 án þess að fyrir lægi heimild

sóknaraðila til úttektarinnar. Fyrir liggur að hinn 5. desember 1995 stofnaði sýslumaðurinn Z sparisjóðsbók nr. xxxx í nafni sóknaraðila í útibúi varnaraðila á X. Voru við stofnunina lagðar inn á bókina kr. 391.742,- og kr. 92.515,- eða samtals kr. 484.257,-. Í málinu liggur fyrir bréf sýslumanns Z til sóknaraðila, dagsett 4. desember 1995, þar sem honum er tilkynnt að embætti sýslumanns hafi mótttekið greiðslur vegna tveggja jarða og beri sóknaraðila í samræmi við eignarhluta hans samtals kr. 484.257,-. Kemur jafnframt fram í bréfinu að umrædd fjárhæð hafi verið lögð inn á sparisjóðsbók nr. xxxx á nafni sóknaraðila og sé bókin í vörslum varnaraðila.

Ekki verður hjá því litið að sýslumaður Z stofnaði í nafni sóknaraðila sparisjóðsbók í útibúi varnaraðila á X og lagði þar inn fjárhæðir sem svaraði eignarhluta sóknaraðila í uppboðsandvirði tveggja jarða. Umræddur sparisjóðsreikningur var stofnaður í nafni sóknaraðila hinn 5. desember 1995 og inn á hann lagt fé sem hann var eigandi að. Fór hann frá og með þeim tíma einn með umráð reikningsins, en sparisjóðsbókin var í vörslu varnaraðila. Hefur varnaraðili hvorki sýnt fram á að fyrir hafi legið heimild sóknaraðila til úttektar þá er sýslumaður Z tók fé sóknaraðila út af sparisjóðsreikningnum hinn 29. desember 1995, samtals kr. 484.458,10, né að fyrir herði hafi verið aðrar lögmætar heimildir til úttektar. Breytir hér engu þótt umrædd bankabók hafi verið stofnuð með leyninúmeri og hún ekki verið í vörslu sóknaraðila eða rithandarsýnishorn hans ekki til staðar hjá varnaraðila. Þá skiptir engu þótt sami aðili og stofnaði reikninginn í nafni sóknaraðila á sínum tíma hafi tekið út úr bókinni. Verður varnaraðili því að bera ábyrgð á því gagnvart sóknaraðila að hafa heimilað umrædda úttekt án þess að séð verði að fullnægjandi heimild hafi verið fyrir henni.

Samkvæmt framansögðu er það niðurstaða úrskurðarnefndarinnar að varnaraðili skuli greiða sóknaraðila kr. 484.458,10. Rétt þykir að fjárhæðin beri vexti samkvæmt 5. gr. vaxtalaga nr. 25, 1987 frá 29. desember 1995 til 1. júlí 2001 en með vöxtum samkvæmt 4. gr. laga um vexti og verðtryggingu nr. 38, 2001 frá þeim degi til greiðsludags.

Úrskurðarorð:

Varnaraðili, F, greiði sóknaraðila, M, kr. 484.458,10 auk vaxta samkvæmt 5. gr. vaxtalaga nr. 25, 1987 frá 29. desember 1995 til 1. júlí 2001 en með vöxtum samkvæmt 4. gr. laga um vexti og verðtryggingu nr. 38, 2001 frá þeim degi til greiðsludags.

Reykjavík, 15. janúar 2002.

Guðjón Ólafur Jónsson

Geir Arnar Marelsson

Ólafur Haraldsson

Ólöf Embla Einarsdóttir

Sölvi Sölvason